‘ En ik vertrouw dan dat de auteur mij niet zal tegenwerpen dat het remedie erger zoude zijn dan de kwaal, in dien zin dat de persoonlijke reminiscenties subjectief zijn gekleurd. Natuurlijk zijn ze dat. Maar deze tegenwerping meen ik niet te hoeven verwachten van een historicus, die een adept is van de school welke, niet gelovend in òbjectieve geschiedschrijving, van de geschiedschrijver bovenal verlangt dat hij de kaart van zijn subjectiviteit op tafel legt.

Hetgeen ik dan heb getracht te doen – nogmaals, als dilettant, maar dan gevoelig voor de les van de vakman – met zo veel oprechtheid als ik kan opbrengen.’

5. *Nederland en het buitenland*

Kwamen in de begeleidingscommissie de betrekkingen tussen Nederland en Duitsland zoals beschreven door De Jong aan de orde, dit onderwerp was nauwelijks een thema van discussie in de media. De aandacht, voor zover aanwezig, richtte zich op de defensie-inspanningen van Nederland in het interbellum. *Het Vrije Volk* schreef in een hoofdartikel op 11 februari 1969:

‘ ‘Aangenomen dat ook de beste militaire voorbereiding ons land niet buiten de oorlog had kunnen houden, dan blijft uit het boek van dr. De Jong vooral de indruk bestaan van een schromelijk tekort. Het is de grote verdienste van het eerste deel, *Voorspel*, dat daarin de verschijnselen die ons tijdens de Duitse bezetting troffen als nationale tekortkomingen, worden herleid tot wat zij waren: de vruchten van de dertiger jaren en nog eerder. Mei 1940 was geen complete breuk met het verleden. Integendeel, wat nà mei 1940 gebeurde, was grotendeels voor mei 1940 bepaald.

Daarmee is de discussie over Nederland in oorlogstijd gebracht waar zij hoort te zijn. De moderne geschiedenis kan voor ons alleen werkelijke betekenis hebben, als zij ons zo als een spiegel wordt voorgehouden.’

6. *Gemengd nieuws*

De introductie van het eerste deel in de massamedia leidde tot een reeks van kritische kanttekeningen en tot de beklemtoning van bepaalde, soms verrassende, soms discutabele feiten. Detailkritiek, voor zover in de pers naar voren gebracht, heeft de schrijver doen besluiten in deel 13 van zijn geschiedschrijving correcties aan te brengen op het punt van de introductie van de radio in Nederland en van de radiocensuur; van de vermeende invloed van een Komintern-agent op de muiterij op de ‘Zeven Provinciën’ en van een antisemitisch artikel, dat ten onrechte aan Henri